

DRUŽINSKI PRIJATELJ

POUČNO-ZABAVNA ILUSTRIRANA PRILOGA „ZARJE“.

— Izhaja vsako drugo soboto —



Sirakuza v Siciliji.

Osoljena pečenka...

Priredil V. C.

Konec.

Ščetinar je divjal naravnost proti mestnemu trgu. Na klancu, čez katerega se mora iti, da se pride na trg, sta stala dva gospoda in nosljala. — Prešič je švignil med nogami obeh gospodov, duhan se je stresel, oba prijatelja sta se najprvo objela, potem pa položila kosti svojega rojstva drug vrh drugega na cesto in — klela v različnih jezikih. Prešič je pa že drvil čez trg. Jabolka, hruške, kostanj, krompir, čebula, česenj, zeljnate glave, repa in najrazličnejše druge reči je prekopicnil ščetinar po tleh in vse skupaj se je mešalo, plesalo in valilo po cesti. V tem je pa prešič že pridiral na sredo trga in spodnesel debeli Katri klop, na kateri je sedela. Z glasnim krikom se je prekucnila Katri nazaj in sedla z vso debelostjo svojega telesa sosedu v košaro z jajci. Rrresk, rrresk . . . in njeno ozadje je bilo zlato-rumeno pobarvano. Poleg nje je sedela Žefa s špičasto brado. Ob to se je četvernogati divjak samo obregnil in že je bila z glavo v škaflu z medom. Ko je zopetegnila glavo ven, so ji tekle po licih velikanske medene solze. Tudi palovsko Mico je odzadej oplazil in ona je z vso pobožnostljo pokleknila na obe kolena v maslo, katero je prodajala. To vam je bilo vpitja, rjojenja, jokanja in celo škripanja z zobmi po trgu! Prav v trenutku, ko se je hotel ščetinasti begun priporočiti ženam in odjadrtati dalje prisopel je Blaž ves poten na trg. Ko je od daleč zopet zagledal svojih osemnajst goldinarjev, pričel je na ves glas vpiti:

„Primate ga! primite ga! Mojega prešiča, tega ogrskega psa!“

To je bil kakor signal. Naenkrat je bil ubogi mali debeli možiček obkoljen od prodajalk, ki so ga vleklo in vpile nad njim:

„A tako? Torej ti si nam povzročil toliko škode? Me ne pustimo, da bi nas postavljala tvoja neumna žival na glave in se sprehajala po naših košarah in škaflih! Ven z denarjem in plačaj nam škodo ali pa v „keho“ (zapor)! Policaj, polieaj! Zaprite tega ničvredneža!“

Blaž se je skušal oprostiti žensk, a bilo je nemogoče. Babnice so ga prijele za suknjo in so kričale:

„O, le počakaj, ne boš nam ušel! Plačati ali pa sedeti!“

K sreči je prišel poleg mestni stražnik, ki je poznal Blaža. Ta je povedal ženskam, da je Blaž bogat posestnik in da bo vso škodo plačal. S tem jih je pomiril, da so odnehale. Tako je bil Blaž prost in je zopet capljal za ubeglim ščetinarjem.

Prešič se med tem zatekel v neko stransko ulico in dirjal skozi odprta vrata neke hiše naravnost v kuhinjo. V kuhinji je dekla prav v tem trenutku odprla peč in hotela zakuriti. Prešič pri-

divja skozi vrata, podere deklo na tla in skoči skozi luknjo v — peč. Dekla je seveda od strahu skoro omedlela. V tem se pa prikaže v obilnem spremstvu radovednih otrok Blaž in vpraša po prešiču. Dekla mu nemo kaže v peč. — Prižgali so svečo in Blaž je videl svojega begunca mirno sedeti v peči.

Sedaj je pa nastalo vprašanje, kako prešiča spraviti iz peči. Blaž je segel z obema rokama v peč in skušal doseči vsaj eno prešičevo nogo; ali roke so bile prekratke. Dalje v peč zlesti ni mogel, ker ga je pri tem oviral njegov dobrorejeni trebušček. Edino kar je mogel doseči, je bil lepo zaviti rep. V svoji opravičeni jezi prime za rep in vleče na vso moč. Prešič je seveda vsled tega prav glasno muziciral. Blaž vleče še bolj ali glej spaka — strašno je povedati — naenkrat se znajde Blaž na tleh, noge kvišku moleč in v rokah — prešičev repek. V peči pa je ubogi ščetinar brez repa tako milo in pretresajoče krulil in cvilil, da bi se moral omeščati najtrši kamen. Na tako vpitje sta priletela hišni gospodar in gospodinja; ko sta zvedela ves dogodek, sta se seveda prav srčno smejala. Blaž si ni vedel več pomagati. — Tu pa pride gospodarju rešilna misel. Nasvetoval je, naj vrže v peč gorečo tresko, potem bo prešič že sam prišel. In res, Blaž je zažgal tresko in jo vrgel v peč. Vsi so se postavili na stran.

Prešič je za hip popolnoma tih, kakor bi zopet nekaj prisluškal, nato skoči ves divji iz peči. Bil je ves črn, tako da je Blaž spočetkoma dvomil, če je sploh njegov. Kmalu pa ga je spoznal po visokih nogah. Mesto da bi se prešič vrgel sedaj Blažu v naročje, kakor je ta upal, ti pa divja zopet skozi vrata na ulico in Blaž seveda za njim. Vendar pa je sedaj prešič Blaža toliko prehitel, da ta ni vedel, v katero ulico se je ščetinar obrnil. Veš obupen je gledal na vse strani, tekal semtertja, ali prešiča le ni bilo videti nikjer. K sreči pride mimo že prej omenjeni, Blažu znani mestni stražnik in njemu pove Blaž vso svojo nesrečo. Stražnik je rekel Blažu, da naj gre le brez skrbi v krčmo k „Cenetu“ in tam čaka; prešiča pa bo že on poiskal. In res, pozno popoldne je dobil Blaž svojo božično pečenko, seveda ne več živo, pač pa mrtvo. Podivjano žival so na mekingskem polju ustrelili.

Ko je nastopil mrak, je peljal ubogi Blaž svojih osemnajst goldinarjev na vozičku proti domu. Kaj se je godilo, ko je prišel domov, to bom rajši zamolčali, ker bi bilo v veliko sranoto Blažu, ko bi povedali. Še tožil bi nas. Sicer si pa cenjeni bravei in bravke, posebno tisti, ki so že vklenjeni v zakonski stan, sami lahko predstavljajo ves prizor. Še veliko hujše je pa bilo drugi dan, ko je prinesel mestni stražnik meter dolge račune za škodo, ki jo je napravil prešič. Ubogi Blaž! Še danes mi se smili, ako le pomislim, koliko jih je moral slišati in prenesti. Klemšetova mama niso samo huda, ampak močna. Kamor oni udarijo, go-

tovo precej zaleže. Zato se ne smemo čuditi, da je moral ubogi Blaž skozi nekaj dni nositi obvezano glavo.

in tako smo pri koncu. Povedati moram le še, da je pri Klemšetovih božična pečenka prav dobro teknila hlapcem in deklam — manj pa mami in Blažu: bila jima je preveč osoljena.



BENETKE.

V zadnji številki „Družinskega Prijatelja“ smo priobčili zanimivo sliko trga s cerkvijo sv. Marka v Benetkah. Leto za letom obiskuje na tisoče in tisoče ptujcev to udovito italijansko mesto. Benetke so bile nekdanj samostojna država in sicer v enajstem, dvanajstem in trinajstem stoletju najbolj uplivna politična moč v Evropi in Aziji. Benečani so bili nekaki posredovalci med cesarjem Friderikom prvim Rudečebradcem in papežem Aleksandrom III. Še sedaj kažejo domačini rado vednim ptujcem ono kamenito pločo, na kateri staja baje stala ob sklepanju miru papež in nemški cesar. Benečani so imeli posebno v križarskih vojnah vélevažno ulogo. Razbili so bizantinsko državo in postavili na njeno mesto takozvano latinsko cesarstvo. Ko se je v trinajstem stoletju zrušilo to cesarstvo in se je ob enem začela dvigati in širiti moč obmorskega mesta Genove, je minola počasi tudi beneška slava. Ko je bila odkrita Amerika, niso imele Benetke primerne trgovinske zveze v atlantsko morje in prehiteli so jih Španjoli in Portugalci. L. 1797. si je osvojil Benetke Napoleon Veliki. Od 1815. leta so bile Benetke z Lombardijo skupaj kraljestvo pod avstrijskim cesarjem, ki jih je moral zopet odstopiti po hudih vojskah leta 1866.

Benetke so sezidane zunaj na plitvem morju. Ko je grozoviti hunski kralj Atila porušil mesto Oglej (l. 452.) so bežali prebivalci ven na otoke in ustanovili Gradež, potem še Benetke. — Zato so rekli včasih Benečani, da se vidi z zvonika svetega Marka beneška „mati“ (Gradež) in „stara mati“ (Oglej). Pravijo, da so Benečani zabijali špičaste kole v dno morja, da so tako otrdili tla, kamor so potem zidali svoje cerkve in palače. Takrat da so posekali velike hrastove gozdove po Krasu, ki je od tedaj ves gol in burji izpostavljen. Benetke leže sedaj na 120 takih malih otokih. Med hišami je le malo in sicer prav tesnih ulic, v katerih se komaj umikajo po trije pešci. Ker je mesto na morju, ima namesto pravih ulic, vodene ulice, kanale. Teh je 150. — Največi med njimi je „canal

grande“, do'g 3800 metrov, širok pa 70. Čez te kanal je v Benetkah okoli 400 mostov. — Največji med njimi je „ponte Rialto“, ki stoji že nad 300 let in je prav umetno izdelan. Ker so Benetke popolnoma na morju, mora tudi železnica le po morju v mesto. In res so zgradili za železnico velikanski most iz suhega čez morje v mesto. Most ima 222 obokov in je dolg 3600 metrov. Zidali so ga od leta 1841—1846 iz rezanega kamna.

Benetke štejejo sedaj okoli 160.000 prebivalcev; med njimi je skoro ena četrtina ubožcev, ki zberačijo od mnogoštevilnih ptujcev svoj vsakdanji soldo. Teh prosjač v se je v Benetkah n drugod po Laškem kaj težko otrresti. Povsod so ti za petami, povsod te nadlegujejo. Ne da bi ga vprašal, ti pokaže kak potepuh s prstom cerkev ali hišo, ki jo vidiš itak pred seboj, pa že hoče imeti svoje plačilo.

Središče beneškega življenja je na trgu sv. Marka in sosednjem manjšem trgu, tzv. „piazzetta“. Oboje je bilo razvidno na zadnjič priobčeni sliki. Trg sv. Marka je res kaj imenitnega. Tudi če je kdo prepotoval že velik kos sveta, pa pride kak poleten večer v Benetke na Markov trg, se ne bo mogel prečuditi tem veličastnim zgradbam, tej magični razsvetljavi, temu živahnemu vrvenju ponosnih Benečanov. Markov trg je najboljša zgodovinska priča nekdanje beneške slave in moči. Obdan je kroginkrog od ogromnih javnih zgradb, na severni strani ga dičita svetovnoznanata cerkev sv. Marka in krasna palača nekdanjih beneških vladarjev (dožev). Cerkev sv. Marka je stara približno 900 let; v nji je mnogo dragocenosti, ozadje velikega oltarja je vse iz čistega zlata. Ob levi strani cerkve je palača beneških patriarhov (škofov), v kateri je bival devet let tudi sedanji sveti Oče Pij X.

Iste starosti je bil tudi sloviti zvonik „Campanile di s. Marco“, ki je stal svojih 900 let sam zase na trgu. Meseca junija l. 1902. se mu je udrl temelj na eni strani in v trenutku se je porušil velikanski zvonik v kup razvalin. Dobro, da se je že dan prej opazila na zvoniku neka sumljiva razpoklina in se je zvonik že par ur poprej malo nagnil, tako da so pravočasno zabranili vstop na Markov trg in ni bil nihče poškodovan. Zvonik je v svojem padcu porušil samo en del bližnje palače. Sedaj zidajo nov zvonik, ki naj bo popolnoma sličen porušnemu; žrtvovali pa bodo več milijonov lir.

V Benetkah je še veliko drugih imenitnih cerkev, skoro vsaka je umetnost za se, vseh skupaj je okoli sto. Posebno znane cerkve so: S. Giorgio in S. Maria della Salute.

Notranjščina javnih palač je okrasena s slikami prvih mojstrov med italijanskimi slikarji. — Veliko šol, dobrodelnih zavodov, knjižnic itd. priča, kako je procvitala nekdanj v Benetkah krščanska znanost in ljubezen. V Benetkah ima škof svoje bogoslovno semenišče. V Benetkah sta dva

gimnazija, dve realki, žensko učiteljišče, umetnostni in mornarski zavod in višja trgovska šola. Knjižnica sv. Marka ustanovljena v drugi polovici petnajstega stoletja, šteje nad 407.000 vezanih knjig in 100.000 rokopisov, škofova semeniška knjižnica pa 60.000 vezanih knjig in 913 rokopisov. V Benetkah je 6 gledališč, ena splošna bolnišnica s 2000 posteljami, posebna vojaška bolnišnica in bolnišnica za jetične na otoku „la Grazia“, dalje po dvoje sirotišnic in norišnic. Samostanov je v Benetkah 26, med temi enajst moških in 15 ženskih. Posebno znamenit je armenski samostan na otoku s. Lazzaro s svojo veliko knjižnico, ki šteje 30 tisoč vezanih knjig in 2000 armenskih rokopisov. — Ima tudi ogromno tiskarno s črkami najraznoličnejših jezikov sveta. V Benetkah najdeš zelo razširjeno obrt. Tu so tovarne tobaka, stekla, vsakovrstnega finega vezanja (špice), žveplenk, sveč, piva, ledu, železa itd. Vsega tega se izvozi na leto iz Benetk za približno 300 milijonov K.

Odkar je zasel prejšnji beneški patrijarh prestol sv. Petra, vlada beneško škofijo kardinal Cavallari, ki ima na razpolago 513 duhovnov, med temi mnogo redovnikov.

Take so približno Benetke. Pisec teh vrstic si jih je sam ogledal in potem šele pisal. Kdor se pa želi sam prepričati o vsem tem, pa naj lepo stopi na kak Lloydov parnik ob pomolu S. Carlo in naj se popelje preko luže. J.

Za kratek čas.

Ne laži.

Oče (sinčku): „Slišal sem, da vedno lažeš materi. To me zelo žalosti. — Mi moramo govoriti vedno le resnico, če bi imeli pri tem tudi kaj pretrpeti. Se boš poboljšal?“

Sin: „Bom, oče!“

Oče: „Dobro. To me veseli. — Sedaj pa pojdi pogledat, kdo je trkal na vrata in če boš videl, da je prišel sodnijski sluga, reci mu, da me ni doma.“

Otroška modrost

Tetka se je trudila spraviti svojega malega nečaka v postelj. Fantek se je pa kisal in godrnjal, češ zakaj mora iti on spat, ko ostane vendar teta še na nogah.

Teta pa ga je skušala poučiti:

„Glej, Tonček, tudi mlada piščeta gredo spat že pred solnčnim zahodom.“

„Je že res“, se je odrezal mali modrijan, „pa stara kokoš gre tudi z njimi!“

Nevihta.

Kmet in njegova žena gresta v mesto v gledališče k predstavi. V četrtem dejanju nastane nevihta. Strašno začne bliskati in grometi. Ko vidi kmetica to nevihto, reče svojemu možu:

„Sem znala, da se bo vreme spremenilo, saj me že osem dni trga po vseh udih.“

Muhe na kosilu.

Neki princ je prišel obedovat v gostilno. — Med kosilom pa mu muhe niso dale miru. Nevoljen pokliče na akarja in mu zbadljivo ukaže, naj napravi kosilo za muhe pri drugi mizi. Natarar uboga, pripravi kosilo pri drugi mizi, te se vrne k princu in mu reče:

„Visokost, kosilo je pripravljeno. Prosim ukažite muham, da naj se poslužijo k sosednji mizi.“

Čuden testament.

V mestu M. na Nemškem je umrl mož, ki je napravil tak-le testament: „Moji hčeri Neži zapustim, ker me ni hotela vzeti pod streho, dva groša; njenemu možu Jurju 1 groš in pol, zato, ker mož, kateremueukazuje žena, ni več vreden. Drugim mojim otrokom pripo očam, da si ogledajo dobro četrto božjo zapoved. Moji tašči zapuščam šest grošov, da si kupi prej ali slej vrv, na katero naj se ob priliki obesi. Vse drugo premoženje v znesku 800.000 mark pa zapuščam mestnim ubožcem.“

Med prijateljicami.

A.: Včeraj me je obiskal gospod Bizgec, pa mi je rekel, da sem vsakokrat, kadar me obišče, bolj mlada.“

„Si mu morala reči, da naj te obišče vsak dan.“

Prvič, drugič, tretjič.

Jud Samuel si je izposodil od Juda Izidora en lonec. Ko je Samuel vrnil lonec, je Izidor zapazil, da je lonec počen. Zato je tožil Samuela. Samuel se je pa na sodišču tako zagovarjal: „Prvič mi Izidor ni izposodil nobenega lonca; drugič je bil lonec že počen, ko sem ga dobil v roke in tretjič je bil lonec, ko sem ga vrnil Izidoru cel.“